

A PÁLYAKEZDŐ DIPLOMÁSOKKAL SZEMBEN TÁMASZTOTT NYELVI ELVÁRÁSOK FELMÉRÉSE KVANTITATÍV KUTATÁSSAL⁵

Napjainkban a pályakezdők növekvő munkanélküliségi rátája komoly problémát jelent. A diploma és bizonyítvány már nem elegendő a munkaerőpiacon, ugyanakkor tény, hogy a munkanélküliségi ráta alacsonyabb a diplomások körében, mint a nemzetgazdaság átlagos értéke. Ma egy sikeres friss diplomás jelöltnek (folyékonyan) beszélnie kell idegen nyelve(ke)n. Azért, hogy egy jelölt képes legyen teljesíteni ezt a követelményt, az egyetemeknek, főiskoláknak módosítani szükséges a nyelvi képzéssel kapcsolatos politikájukat a piaci igényeknek megfelelően.

EXAMINATION OF LANGUAGE REQUIREMENTS FOR NEW GRADUATE STUDENT WITH QUALITATIVE RESEARCH

Nowadays the rising new graduates' unemployment rate means a considerable problem. The degree and certificate are not enough on the labour market but it is fact that college graduates' unemployment rates over all are still lower than the national average. Nowadays the successful new graduated candidate has to (fluently) speak foreign language(s). In order to ensure candidates can fulfil this requirements, universities and colleges have to modify the language education policy according to needs of labour market.

BEVEZETÉS

Napjainkban a frissdiplomásokkal szembeni elvárások tanulmányozása során megállapíthatjuk, hogy a munkaadói oldal komoly elvárásokkal lép fel a munkavállalókkal szemben az idegen nyelvi készségek terén. Ma már nincs olyan vállalat, amelynél a vezetői munkakörben körben legalább egy idegen nyelv használata ne lenne minimálisan elvárt követelmény. Általánosságban elvárt az angol nyelv biztos használata mind szóban, mind írásban. Ezeknek az igényeknek jelenleg sem a meglévő munkaerő állomány, sem a frissen végzett diplomások nem képesek maradéktalanul eleget tenni. Ma, amikor a munkaerőpiacon egyértelműen a túlkínálat a jellemző piaci állapot, csak a legjobb munkavállalók reménykedhetnek a sikeres elhelyezkedésben. Ebben az erőteljes munkaerő piaci versenyben csak a globális kihívásoknak megfelelő szakemberek helyezkedhetnek el, különösen vezetői körökben. Elsődlegesen ez magában foglalja a szakmai kompetenciák komplex és biztos ismeretét. Ez azonban csupán szükséges, de nem elégséges feltétel. A munkavállalónak amellet, hogy szakmailag jól képzett, képesnek kell lennie a nemzetközi piaci elvárásoknak megfelelni, azaz legalább egy idegen nyelvet magabiz-

¹ Ph.D., főiskolai adjunktus, Szolnoki Főiskola, szucsrobert@szolf.hu

² Ph.D., főiskolai docens, Szolnoki Főiskola, mate@szolf.hu

³ Ph.D., főiskolai tanár, Szolnoki Főiskola, laszloe@szolf.hu

⁴ Ph.D., főiskolai adjunktus, Szolnoki Főiskola, foldik@szolf.hu

⁵ Lektorálta: Dr. Pólya Éva, főiskolai docens, polyae@szolf.hu

tosan kell használnia. Ezen ismeretek megszerzése mellett, hogy a munkavállalótól (hallgatótól) komoly energiát igényel, komoly feladat elé állítják a felsőoktatási intézményeket is. Olyan hallgatókat kell a munkaerőpiacra engedni a felsőoktatási intézménynek, akik mellett, hogy szakmailag komplex ismeretekkel rendelkeznek, emellett képesek megfelelni a munkavállalók nyelvi elvárásainak is.

KUTATÁSI CÉLKITŰZÉSEINK

A Bevezetőben megfogalmazottak nem egyszerű feladatot jelentenek a felsőoktatási intézmények számára, mivel vállalatonként, számos eltérő igény jelentkezik az idegen nyelvi készségek terén (műszaki, gazdasági, általános szókincs, szóbeli, írásbeli kommunikáció, hivatalos, kötetlen-baráti társalgás, stb.). Ennyi féle igénynek kell megfelelni képzési oldalról, tekintetbe véve a felsőoktatásba eltérő nyelvi előképzettséggel bekerülő hallgatók igényeit is.

Kutatásunk célja volt, hogy a kelet- és közép- magyarországi vállalati szféra – különös tekintettel a Szolnoki Főiskola vonzáskörzetében lévő vállalatok – szereplőinek attitűdvizsgálatát megvalósítsuk a Szolnoki Főiskola nyelvi képzéseivel kapcsolatosan, annak jobbá tétele, piaci igényeknek megfelelő alakítása céljából. Kutatási célunk volt továbbá annak felmérése, hogy a Szolnoki Főiskola hallgatóinak potenciális munkaadói milyen elvárásokkal jelennek meg a nyelvi képzés területén a meglévő, illetve jövőbeli munkavállalóikkal szemben. Kutatásunk során vizsgáldtunk a különböző nyelvek üzleti életben betöltött fontosságáról, az írásbeli, szóbeli kommunikáció viszonyáról, szakmaspecifikus nyelvterületekről, a munkavállalók számára szervezett esetleges nyelvi továbbképzések üzleti vállalatok által elfogadható formájáról.

ANYAG ÉS MÓDSZERTAN

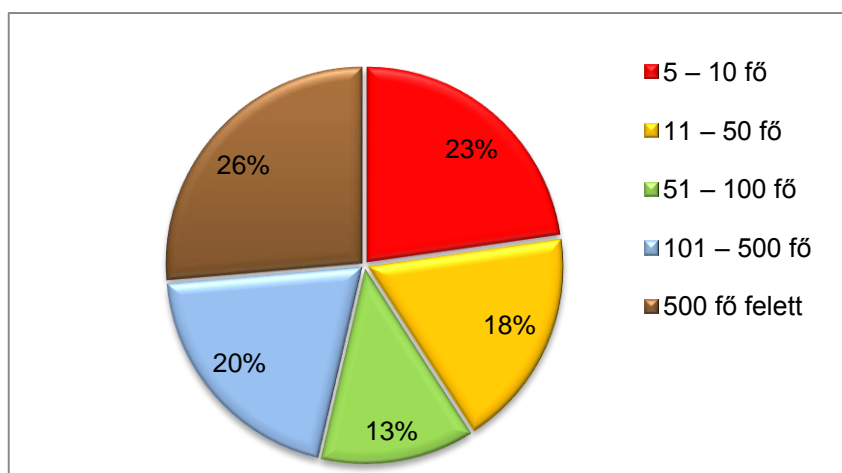
Kutatási tevékenységünk két részből állt, egy kvalitatív és egy kvantitatív kutatásból. Jelen tanulmány az ún. kvantitatív kutatás, azaz online megkérdezés eredményeit mutatjuk be. A mintába olyan vállalatok kerülhettek, amelyek területi elhelyezkedésükből adódóan a Szolnoki Főiskola hallgatóinak potenciális munkahelyéül szolgálhatnak, az idegen nyelv használata a mindennapi üzleti élet része (nem volt előzetes szelektációs kitétel). Kutatási sikerként értékelhetjük, hogy a tervezett 50 vállalatot magában foglaló mintanagyságot jelentősen sikerült túlszárnyalnunk. A ténylegesen megkérdezett minta 113 vállalatot jelent. Mindez annak bizonyítéka, hogy olyan kérdésről végeztünk kutatást, amely nem csupán a Szolnoki Főiskola számára fontos kérdés (sikeresen elhelyezkedni képes hallgatók magas száma), hanem a vállalati szféra érdekeit is szolgálja (idegen nyelven és szakmailag is kompetens új belépő). A kérdőív kitöltésére 2013. júliusában és augusztusában volt lehetőség. Mivel a Szolnoki Főiskola hallgatói meglehetősen sokféle területen helyezkednek el, így mintánkat a lehető legszélesebb körben próbáltuk meríteni, vagyis minden olyan vállalat esélyt kaphasson véleményének kifejtésére, aki potenciális foglalkoztatóként szóba jöhet a Szolnoki Főiskola végzett hallgatóinak számára. A kialakított minta – célunknak megfelelően – rendkívül heterogén, számos nemzetgazdasági ág képviselője került be a mintába. Ezen vállalatok komoly igényt támasztanak a jól képzett felsőfokú végzettségű szakemberek szakértelmére, mely biztosította másodlagos feltételünket is – komoly és határozott igényt fogalmazzon meg a nyelvi képzés fejlesztése szempontjából.

A megkérdezett vállalkozások több megyében is tevékenykednek, a vállalkozások központja szerinti megoszlás az alábbiak szerint alakult:

Megye	Vállalatok száma	Mintán belüli arány (%)
Bács-Kiskun megye	5	4
Békés megye	9	8
Csongrád megye	5	4
Hajdú-Bihar megye	8	7
Jász-Nagykun-Szolnok megye	28	25
Pest megye	35	32
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	2	1
Egyéb	21	19
Összesen	113	100

1. táblázat: A minta megyénkénti összetétele⁶

A mintán belül legmagasabb a Jász-Nagykun-Szolnok és a Pest-megyei vállalkozások aránya. Mivel a Szolnoki Főiskola elsősorban ezen megyék fiatal felnőtt lakosait célozza meg, és innen kerül ki a hallgatóinak nagy többsége, így racionálisan megmagyarázható, hogy ezen megyék miért jelennek meg nagyobb súllyal a mintában. A megkérdezett vállalkozások 52%-a teljes mértékben magyar tulajdonban van, 41%-a külföldi tulajdonosi háttérrel rendelkezik, míg a megkérdezett vállalatok 7%-a vegyes tulajdonosi körrel rendelkezik. A megkérdezett vállalatok 2012. évi létszám szerinti megoszlását az alábbi, 1. ábra illusztrálja.

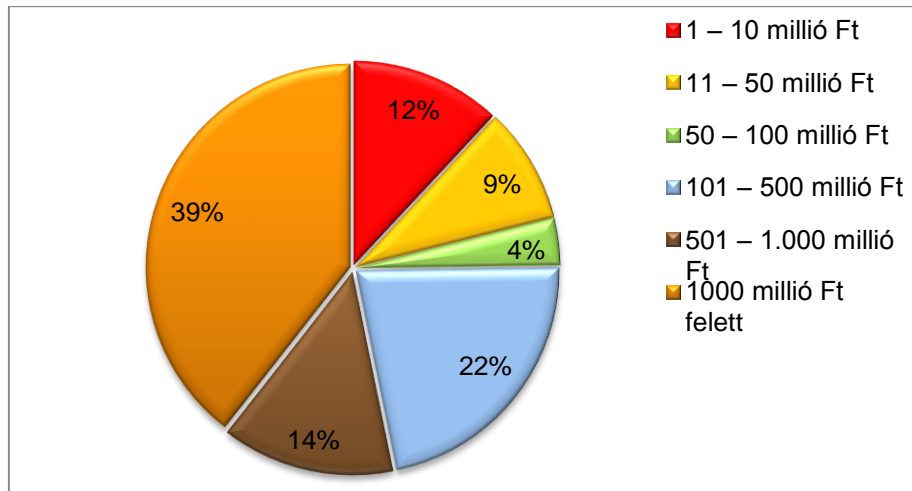

1. ábra Az megkérdezett vállalkozások alkalmazott szám szerinti megoszlása⁷

A megkérdezett vállalatok többségében kis- és középvállalkozások voltak, mivel elsősorban ők foglalkoztatják a Szolnoki Főiskolán végzett munkavállalókat. Az intézmény is elsősorban olyan munkaerőt képez, akik ebben a szektorban tudják leginkább megállni helyüket. Emellett megfelelő aránnyal jelennek meg azon vállalatok is, melyek a legnagyobb foglalkoztatók közé sorolhatók (a foglalkoztatott létszám meghaladja az 500 főt). A mintába került vállalatok 2012. évi árbevételei értékének megoszlását az alábbi 2. ábra illusztrálja.

⁶ Forrás: Saját kutatás, 2013

⁷ Forrás: Saját kutatás, 2013

2. ábra Az megkérdezett vállalkozások árbevételi érték szerinti megoszlása⁸

Fenti 2. ábra jól illusztrálja, hogy a megkérdezett vállalatok döntő többségének (39%) 2012. évi árbevétele az 1 milliárd forintot meghaladta.

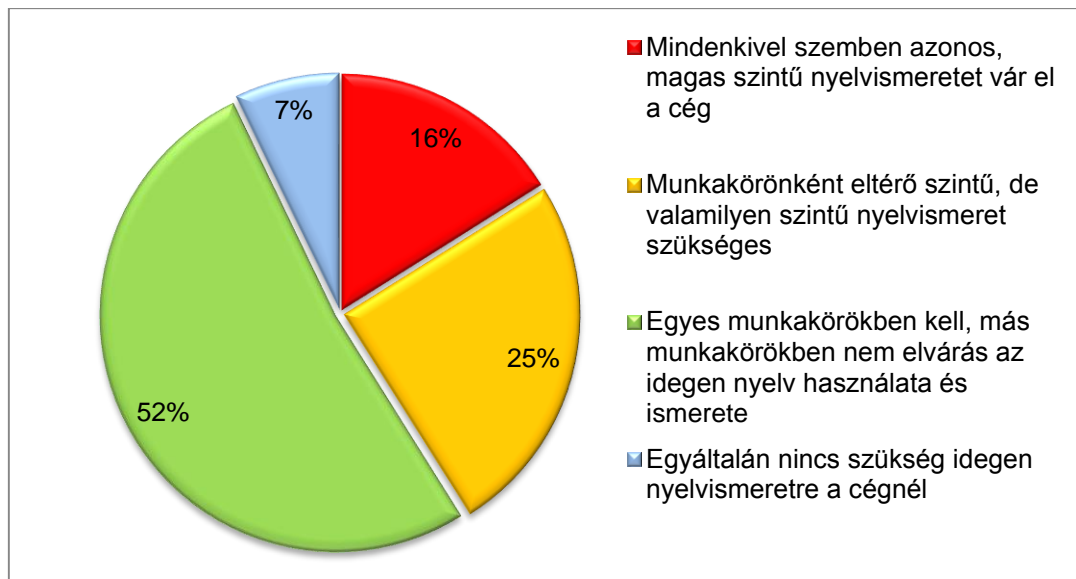
KUTATÁSI EREDMÉNYEK

Nyelvismerettel kapcsolatos általános elvárások

A mintába került vállalatok komoly elvárást fogalmaztak meg munkavállalóikkal szemben a nyelvismeret tekintetében. Mindez igazolja a bevezetőnkben leírtakat, mely szerint a globális versenyben még azon régiók is érintettek, melyek aktívan nem kapcsolódnak be a világkereskedelem aktív körforgásába. Az idegen nyelvhasználattal kapcsolatos elvárásokat a 3. ábra illusztrálja. A mintába került vállalatoknak mindösszesen 7%-a nyilatkozott úgy, hogy alkalmazottainak nincs szükséges idegen nyelv használatára munkája során. Ezen vélemények mindenképpen olyan vállalatokat takarhatnak, melyek az export,- illetve importtevékenységgel még csupán közvetett módon sincsenek kapcsolatban.

A 3. ábrából jól látható, hogy egy sikeres munkavállaló a nyelvi készségeket nem nélkülözheti a munkaerőpiacon, ennek hiányában szakmai kvalitásai nem bontakozhatnak ki kellő mértékben. Meg kell jegyeznünk, hogy egyetlen külföldi tulajdonú vállalat sem nyilatkozott a mintában olyan módon, hogy az adott vállalatnál az alkalmazottaknak ne lenne szüksége az idegen nyelv használatára.

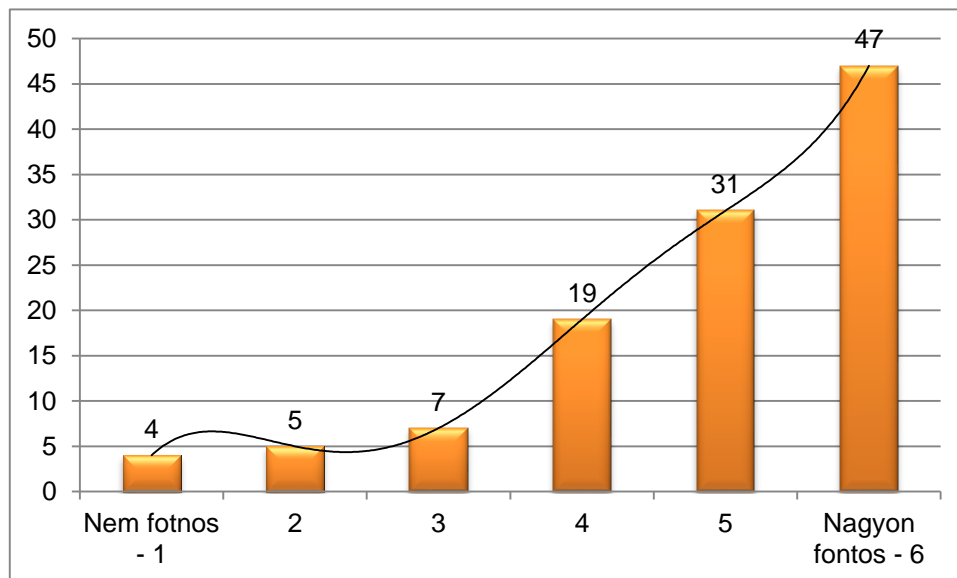
⁸ Forrás: Saját kutatás, 2013

3. ábra Az idegen nyelvhasználattal kapcsolatos elvárások⁹

Mindösszesen 7 db magyar tulajdonú vállalatnál nem kitétel az, hogy tudjanak idegen nyelven beszélni az alkalmazottak. Ezen vállalatok bizonyára a követők, illetve komoly lemaradók csoportját gazdagítják, hiszen az idegen nyelv ismerete már a legtöbb számítástechnikai szoftver esetében is elengedhetetlen. Fenti ábrából és keresztábra elemzésekből kijelenthetjük, hogy multinacionális vállalatokhoz történő elhelyezkedéshez, illetve komolyabb munkakörök betöltéséhez az idegen nyelv ismerete elengedhetetlen.

A megkérdezett vállalatok 6 fokozatú Likert-skála segítségével jellemezték az idegen nyelv ismeretének fontosságát az adott vállalatnál (1-Egyáltalán nem fontos, 6 – Nagyon fontos). A részletes adatokat az alábbi 4. ábra szemlélteti.

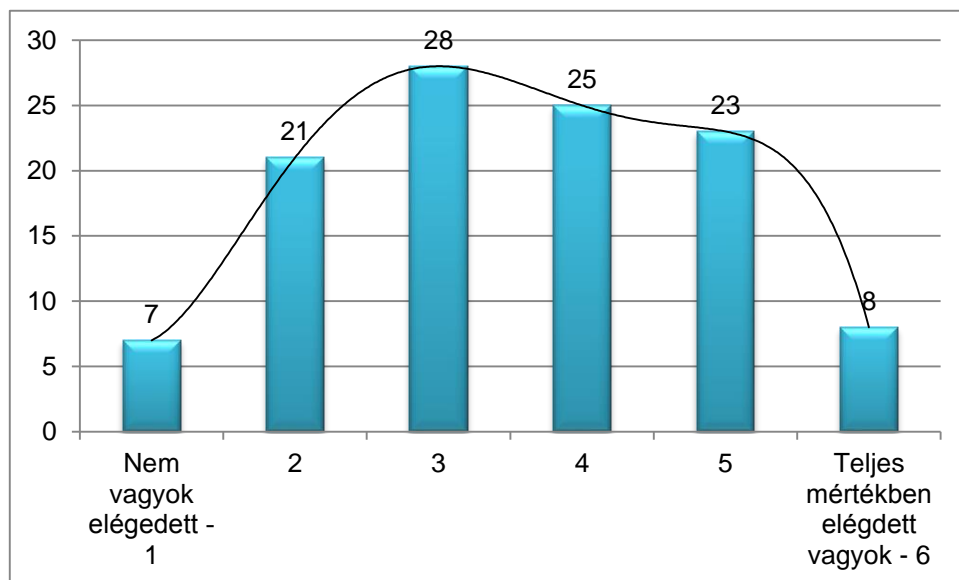
4. ábra Az idegen nyelvhasználat fontosságának illusztrálása normál görbével¹⁰

⁹ Forrás: Saját kutatás, 2013

¹⁰ Forrás: Saját kutatás, 2013

Fenti ábrából jól látható, hogy a vállalatok számára rendkívül fontos az alkalmazottak megbízhatósága az idegen nyelv használatában. A megkérdezett 113 vállalat közül 47 vállalat jelölte meg a legmagasabb 6-os (Nagyon fontos) értéket. Az ábra képét vizsgálva erőteljes jobb oldali aszimmetriát tapasztalhatunk, mely egyértelműen igazolja az idegen nyelvtudás követelménykénti megfogalmazását. A kapott válaszokat átlagolva az idegen nyelvtudás fontosságát a megkérdezett vállalatok 4,85-ös értékre helyezték, mely egy 6 fokozatú skálán rendkívül magas értéknek nevezhető.

Amellett, hogy munkavállalói oldalon komoly elvárás a nyelvismeret, az nem jelenti azt, hogy az alkalmazottak az elvárást maradéktalanul teljesíteni képesek. A kettő között eltérés munkahelyi feszültségek, elbocsátások kiváltó tényezője lehet a nem megfelelő idegen nyelvi kompetenciák következtében. A munkaadók a meglévő munkaerő állományuknak nyelvi felkészültségét 6 fokozatú Likert-skála segítségével jellemezték, ahol a skála szélsőértékei a következő jelentéssel bírtak: 1-Nem vagyok elégedett a felkészültséggel, 6 – Teljes mértékben elégedett vagyok). A részletes adatokat az alábbi 5. ábra szemlélteti.

5. ábra Az idegen nyelvhasználat minőségével szembeni attitűdök a meglévő munkaerő körében¹¹

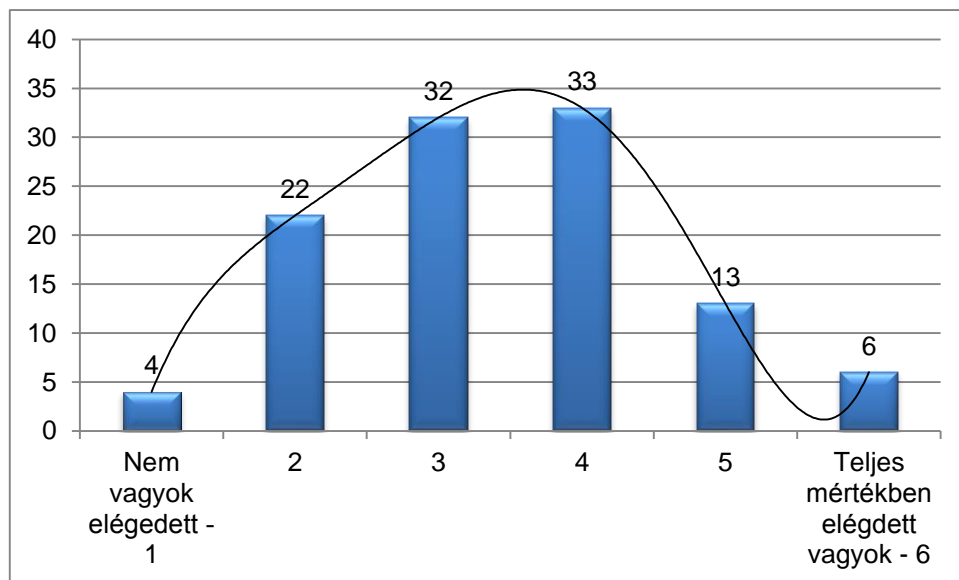
Fenti ábrából jól látható, hogy a vállalat meglévő munkaereje a vállalati elvárásoknak nem képes maradéktalanul kielégíteni. Az előző 4. ábra és a jelenlegi 5. ábra összevetése mindezt alátámasztja. A meglévő munkaerő állomány nyelvi felkészültségét elemezve elmondhatjuk, hogy a kapott válaszokat átlagolva az idegen nyelvtudás színvonalát a megkérdezett vállalatok 3,53-as értékre helyezték, mely egy 6 fokozatú skálán közepes értéknek nevezhető.

Ez a Szolnoki Főiskola számára potenciális lehetőséget jelent a vállalatok meglévő munkaerő állományának nyelvi képzésének formájában. Ez a főiskola számára bevételi forrást, ismertség növekedést, a vállalati kapcsolatok bővülését jelentheti, a növekvő pozitív PR érték mellett. A meglévő munkaerő állomány nyelvismeretének szintje mellett fontos kérdés az is, hogy az újonnan belépők (frissen végzett diplomások) milyen nyelvismereti szinttel rendelkeznek. Ez több szempontból is érdekes kérdést jelent:

¹¹ Forrás: Saját kutatás, 2013

- a meglévő munkaerő cseréje megvalósítható abban az esetben, ha az újonnan belépők nyelvismereti szintje jelentősen meghaladja a meglévő munkaerő nyelvismereti szintjét. ebben az esetben a vállalatnak a nyelvismereti szint emelkedése mellett számolnia kell ideiglenesen a korábbi tapasztalati szint csökkenésével is;
- amennyiben a végzett hallgatók nyelvismeret tekintetében versenyelőnyben vannak a vállalat meglévő alkalmazottaival szemben, úgy az rövid idő alatt komoly karrierlehetőséget rejthet magában megfelelő szakmai kompetenciák mellett. ez a szolnoki főiskola számára is lehetőséget jelent;
- amennyiben a frissen végzett diplomások nyelvi készsége nem haladja meg jelentősen a meglévő munkaerő állomány nyelvi készségeit, úgy a csere nem jelent racionális megoldást. ez a friss diplomásoknak a legrosszabb lehetőséget jelenti.

A munkaadók az újonnan belépő munkaerő állományának nyelvi felkészültségét is értékelték 6 fokozatú Likert-skála segítségével, ahol a skála szélsőértékei a következő jelentéssel bírtak: 1 – Nem vagyok elégedett vele, 6 – Teljes mértékben elégedett vagyok. A részletes adatokat az alábbi 6. ábra szemlélteti.

6. ábra Az idegen nyelvhasználat minőségével szembeni attitűdök az újonnan belépő munkaerő állomány körében¹²

Fenti 6. ábrából jól látható, hogy a vállalat potenciális, jövőbeli alkalmazottainak nyelvi felkészültsége nem haladja meg jelentősen a meglévő munkaerő állomány nyelvi felkészültségének szintjét a munkaadók szerint. Ez a legrosszabb opciót jelenti a friss diplomások szempontjából. Ebben az esetben a munkaerő állomány nyelvi szempontokat figyelembe vevő cseréje nem válik indokolttá. Amellett, hogy idegen nyelvet jelentősen és jobb színvonalú alkalmazotthoz nem fog jutni a munkaadó, még egy rövidebb betanítási időszakkal is számolnia kell.

Az újonnan belépő állomány nyelvi felkészültségét elemezve elmondhatjuk, hogy a kapott válaszokat átlagolva az idegen nyelvtudás színvonalát a megkérdezett vállalatok 3,42-es értékre

¹² Forrás: Saját kutatás, 2013

helyezték, mely egy 6 fokozatú skálán közepes értéknek nevezhető. A meglévő munkaerő állomány nyelvi felkészültségét összességében a munkaadók minimálisan jobbnak értékelték (3,53), mint az újonnan belépők nyelvi felkészültségét (3,42).

Mindezen tény az újonnan belépők komoly versenyhátrányát jelenti nyelvi kompetenciák terén a meglévő alkalmazottakkal szemben. Ez a Szolnoki Főiskola számára komoly tény, a nyelvi képzés megreformálását, újragondolását, vállalati igények szerinti alakítását jelentheti, annak érdekében, hogy a végzett hallgatók nyelvi kompetenciájukkal képesek legyenek a gyakorlati tapasztalatok hiányát kompenzálni és sikeresebben elhelyezkedhessenek a munkaerőpiacon.

Összességében megállapíthatjuk, hogy a munkaadók komoly igénnyel jelennek meg a munkaerőpiacon olyan szakemberek iránt, akik jó színvonalon képesek idegen nyelven kommunikálni (szakmai hozzáértés mellett). Ennek az igénynek jelenleg – a válaszok alapján – sem a meglévő munkaerő állomány, sem a felsőoktatási intézmények által kibocsátott hallgatói állomány nem képes megfelelő színvonalon megfelelni. A nyelvi képzés vállalati igények szerinti formálása (valós és tényleges, „élő informális kapcsolat”, együttműködés a vállalatokkal) a Szolnoki Főiskola számára lehetőséget jelenthet, melynek kihasználása a végzett hallgatók elhelyezkedésének időtartamát jelentősen lerövidítheti.

A beszélt nyelvek fontossága a vállalati életben

Napjaink globális világában nem elegendő az, hogy az alkalmazott beszél valamilyen idegen nyelvet. Napjainkban az angol világnyelvvé lépett elő, amivel a világ bármely pontján boldogulhat az ember, a hétköznapi szituációkon, az informatikai programokon át a tárgyalási szituációk komplett kezelésén át. Nem elegendő csupán az, hogy a munkavállaló megfelelő színvonalon beszél egy/több idegen nyelvet; koránt sem mindegy az, hogy mely/melyek ezek az idegen nyelvek. Napjainkban számos „divathullámmal” találkozhatunk a nyelvtanulás tekintetében, melyek egy része a munkaerőpiacon hasznavehetetlen, versenyelőnyt nem jelent a munkavállaló számára az elhelyezkedésben.

Ezen nyelvek elsajátítása mindenképpen fontos és nem lebecsülendő, hiszen a mondás szerint „annyi ember vagy, ahány nyelvet beszélsz”, ugyanakkor mindenképpen tény, hogy a bölcsesség a munkaerőpiacon kevésbé értékelt és jövedelemmé nem konvertálható. Ennek tükrében rendkívül fontos az, hogy a Szolnoki Főiskola nyelvi képzését ne a divathullámok uralják (főleg a főnyelv, elsődlegesen és biztosan beszélt nyelv tekintetében), hanem azon nyelvek, amelyeket a munkaadók a leginkább fontosnak és keresettnek tartanak.

A munkáltatók a különböző nyelvek ismeretének fontosságát a vállalati életben 6 fokozatú Likert-skála segítségével fejezték ki, ahol a skála szélsőértékei a következő jelentéssel bírtak: 1 – Egyáltalán nem fontos, 6 – Nagyon fontos. A részletes adatokat az alábbi 2. táblázat szemlélteti.

Fontosság/Nyelv	1	2	3	4	5	6	Átlagos érték
Angol	4	4	3	10	17	63	5,20
Német	14	11	9	18	20	28	4,02
Francia	49	14	16	9	6	5	2,24
Olasz	57	10	13	12	3	5	2,08
Orosz	50	12	17	8	9	4	2,26
Spanyol	65	15	9	4	3	3	1,77
Kínai	74	11	12	1	0	1	1,44
Egyéb	60	15	10	8	2	6	1,96

2. táblázat A különböző nyelvek fontosságának aránya és fontosságának átlagos értéke a munkaadók szerint¹³

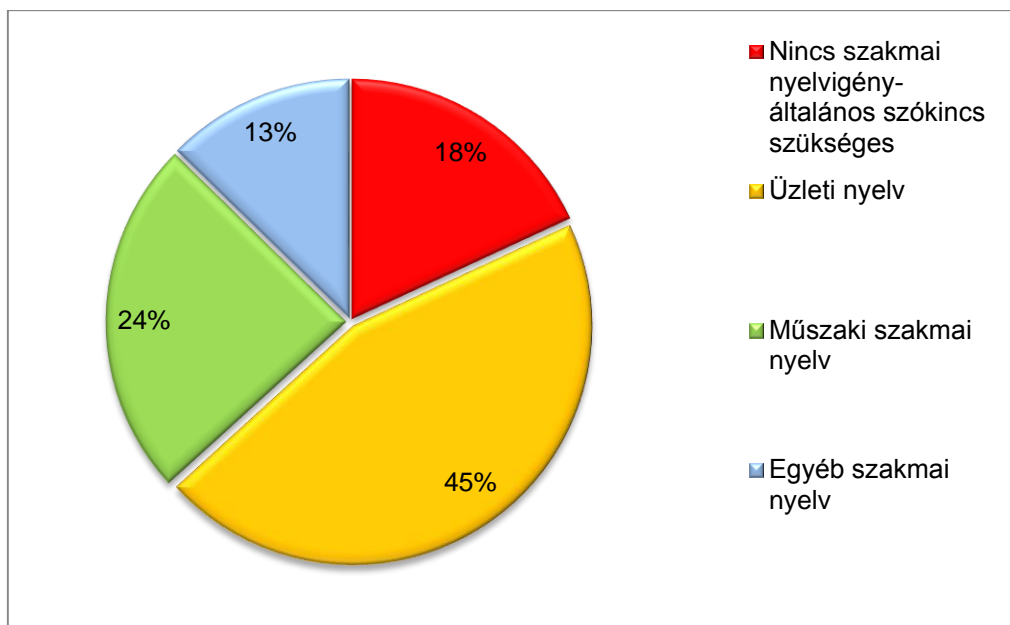
Fenti 2. táblázat jól mutatja, hogy a munkaadók egyértelmű elvárása, hogy az alkalmazottai (meglévő vagy új belépő) az angol nyelvet, illetve a német nyelvet magabiztosan beszéljék. Ennek fontosságát 6 fokozatú skálán 5,20, illetve 4,02 értékre tették a munkaadók, melyek rendkívül magas átlagos értéket mutatnak.

Ez az elvárás több fontos dolgot is megfogalmaz a Szolnoki Főiskola számára:

- a Szolnoki Főiskolán végzett hallgatóknak alapkövetelmény és a sikeres elhelyezkedés záloga különösen az angol nyelv magas szintű ismerete. A hallgatók alapvető érdeke, hogy a munkaerőpiac által elvárt nyelvismerettel rendelkezzenek. Az angoltól eltérő, „hozott” nyelvismeret mellett célszerű a tanulmányok alatt legalább kezdő szinten elsajátítani az angolt;
- a Szolnoki Főiskola számára az angol nyelvi képzés (különösen a tényelegetesen és szigorúan vállalati igényei szerint kialakított), mint „piacosítható” szolgáltatás értékesítése a vállalatok számára bevételi forrást jelenthet. Ezzel a vállalatok meglévő munkaerő állományának nyelvi felkészültsége emelhető. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a vállalatok csak az igényeikhez igazított (témájában, módszerében, csoportnagyságban, időpontban, helyszínen, stb.) képzésért lesznek hajlandóak fizetni;
- az egyelőre még ritka, de növekvő jelentőségű nyelvek (kínai) oktatása jelenleg még nem tűnik piacképes, tömegesen értékesíthető szolgáltatásnak. Ezen nyelvterületek jelenleg „piaci részként” funkcionálnak; tömeges igény ugyan még nem mutatkozik rájuk, de egy-egy jól felkészült, ilyen nyelveket beszélő hallgató számára – a megfelelő vállalatnál – komoly versenyelőnyt és jövedelmet eredményezhet. A Szolnoki Főiskola számára azonban, ezen csekély kereslettel bíró nyelvek képzése nem tűnik kifizetődőnek, hiszen komoly igény hiányában a hallgatóknak nem biztosítana tömegesen elhelyezkedési esélyt.

A vállalatok jól megfogalmazott igénnyel lépnek fel a nyelvi készségek területén, pontosan tudják, hogy mire van szükségük. Ezen téren a Szolnoki Főiskola, ha nyelvi szolgáltatásokat szeretne sikeresen a piacon értékesíteni, egyértelműen a cégek igényeihez kell, hogy alkalmazkodjon. A 7. ábra azt illusztrálja, hogy a vállalatok milyen jellegű nyelvismeretet várnak el a meglévő- és új alkalmazottaktól.

¹³ Forrás: Saját kutatás, 2013

7. ábra A vállalati igények a nyelvi szókincs tekintetében¹⁴

Látható, hogy az általános szókincs a legkevésbé értékesíthető a vállalati szféra számára. Ehelyett az üzleti, műszaki és egyéb szakmaspecifikus szókincsre (ilyen jellegű képzésre) komoly igény mutatkozhat. Ezen szempontból a Szolnoki Főiskola helyzete rendkívül jónak nevezhető, ugyanis az üzleti nyelv szakmaspecifikus oktatása valósul meg.

A különböző nyelvek ismeretének fontosságát a vállalati életben 6 fokozatú Likert-skála segítségével megyék szerinti bontásban is vizsgáltuk, ahol a skála szélsőértékei a következő jelentéssel bírtak: 1 – Egyáltalán nem fontos, 6 – Nagyon fontos. A vélemények csoportosítása a megyében található munkáltatók szubjektív megítélése alapján történt. A részletes adatokat az alábbi 3. táblázat szemlélteti.

Nyelv/Megye	Angol	Német	Francia	Olasz	Orosz	Spanyol	Kínai	Egyéb
J.-N.-Sz.	4,61	6,80	1,55	1,83	1,57	1,27	1,19	1,76
Békés	5,22	4,56	2,75	2,38	2,67	1,38	1,38	1,43
Csongrád	5,25	2,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	2,00
Hajdú-Bihar	4,63	3,75	2,75	1,63	2,13	1,86	2,25	2,00
Szabolcs	6,00	5,00	5,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Bács-Kiskun	5,50	6,00	2,33	2,67	3,50	1,67	1,00	2,75
Pest	5,59	3,82	2,35	2,19	2,32	1,92	1,37	2,03
Egyéb	5,60	4,60	2,14	2,14	2,64	1,93	1,71	1,64
Átlagos érték	5,20	4,02	2,24	2,08	2,26	1,73	1,45	1,96

3. táblázat: A különböző nyelvek fontosságának átlagértéke megyék szerinti bontásban¹⁵

Fenti táblázatban látható átlagértékek vizsgálatakor figyelembe kell vennünk azt, hogy néhány megyéből (Csongrád, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Bács-Kiskun) a kitöltők száma a teljes sokaságon belül kis részarányt képvisel, így az átlagérték néhány vállalat véleménye alapján képződik. Ezekben a megyékben a kiugró értékek előfordulásának esélye magasabb, melyből azonban

¹⁴ Forrás: Saját kutatás, 2013

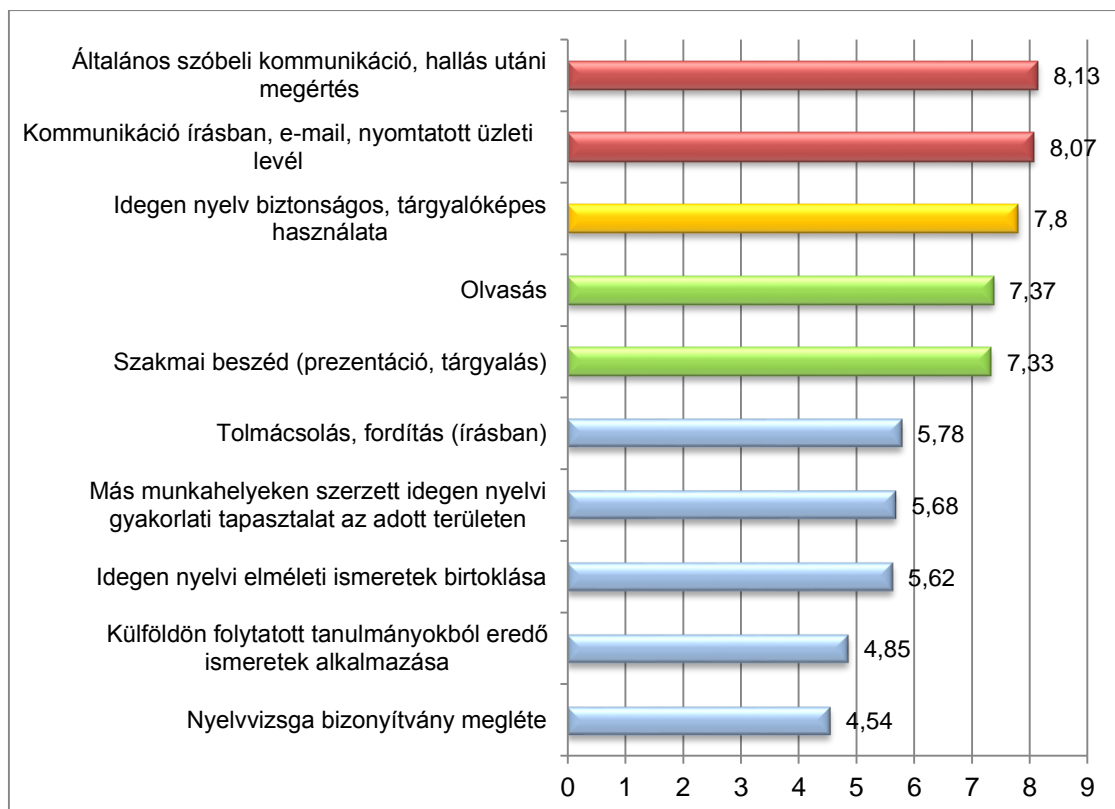
¹⁵ Forrás: Saját kutatás, 2013

messzemenő következtetést nem szabad levonni. Ennek kiküszöbölésére magasabb rendű statisztikai vizsgálatokat folytattunk (Cramer-féle asszociációs vizsgálat), ami alapján kijelenthetjük, hogy a kitöltő vállalat megyéje és a vállalati életben legfontosabbnak ítélt nyelvterület között gyenge kapcsolat áll fenn ($C=0,23-0,321$), vagyis megyétől függetlenül két domináns nyelvterületet említettek a vállalatok (Angol, Német). Ez a korábbiakban megállapított nyelvterület dominanciáját erősíti meg.

A beszélt nyelvi kompetenciák fontossági sorrendje a munkáltatók szerint

A munkáltatók elvárásait megglehetősen pontosan képesek kifejezni. Egyértelműen képesek kifejezni azt, hogy az általuk művelt gazdasági területen a potenciális belépő alkalmazottaknak (pályakezdőknek) milyen kompetenciákkal kell rendelkezni, melyek a fontosak és melyek azok, amelyek háttérbe szoríthatók. Az igények pontos megfogalmazásának képessége és annak figyelembe vétele a piacosítható és versenyképes nyelvi képzés kialakítása szempontjából mindenképpen fontos a Szolnoki Főiskola számára.

A potenciális munkáltatók 10 fokozatú Likert-skála segítségével jellemezték a különböző nyelvi kompetenciák relatív fontosságát a vállalati életben, ahol a skála szélsőértékei a következő jelentéssel bírtak: 1 – egyáltalán nem fontos képesség, 10 – nagyon fontos a képesség megléte. A válaszokhoz rendelt számértékek átlagolása után a különböző készségek relatív fontossági sorrendje felállítható, melynek részletes adatait az alábbi 8. ábra szemlélteti.

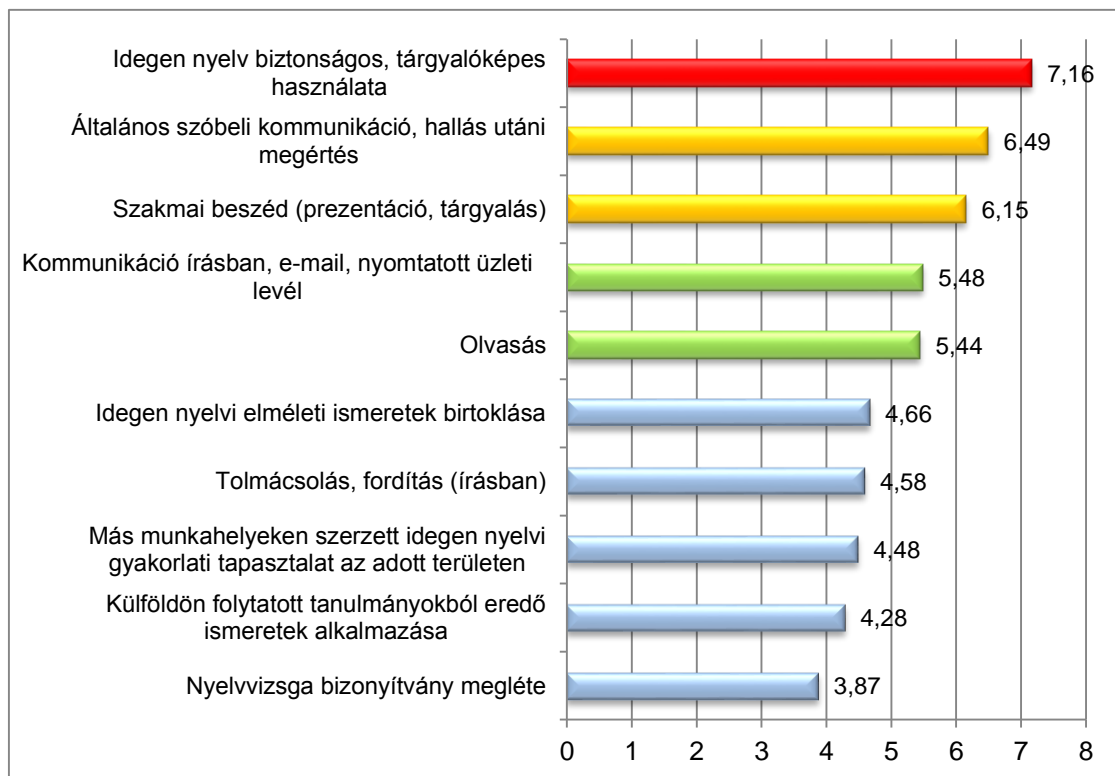

8. ábra A különböző nyelvi kompetenciák relatív fontosságának átlagos értékei alapján készített rangsor a pályakezdők körében¹⁶

¹⁶ Forrás: Saját kutatás, 2013

Fenti 8. ábrán vörös színnel jelöltük azokat a készségeket, melyek a munkáltatók szerint kiemelten fontosak a pályakezdők esetében. Azt gondoljuk az elvárások nem túlzóak, hiszen a legfontosabb a szóbeli kommunikációs képesség és az, hogy a hallott szöveget a potenciális hallgató képes legyen megérteni. Emellett rendkívül fontos az, ha írásban képes kommunikálni, képes egy e-mailt, üzleti levelet idegen nyelven megfogalmazni. Emellett sárga és zöld színnel jelöltük a fontos, de nem kiemelkedő fontossággal bíró tényezőket, úgymint a prezentációkészítés, idegen nyelvismeret tárgyalóképes használata. Ezek a készségek már sokkal inkább a versenyelőny (differenciálás) szintjei, a felvétel során eldönthetik a mérleg nyelvét egy-egy potenciális munkavállaló irányába.

Az igények racionalitását jól mutatja, hogy a külföldi tanulmányok, a tolmácsolás, a nyelvvizsga, mint „papír” meglete sem kiemelkedően fontos kitétel. Ki kell emelnünk oktatás módszertani szempontból, hogy az idegen nyelvet érintő elméleti ismeretek meglete a munkáltatók számára kevésbé fontos. Sokkal inkább fontos a munkáltató számára az, hogy folyamatosan és magabiztosan beszéljen, írjon a pályakezdő idegen nyelven, még akkor is, ha az néhány nyelvtani hibát tartalmaz. A nyelvi képzés ennek megfelelő formálása kiemelkedően fontos. Számos olyan kompetenciát tudtak a munkáltatók megemlíteni, melyet a pályakezdők esetében idegen nyelvi téren korrigálni szükséges. A diplomás pályakezdők felvételekor leginkább hiányolt idegen nyelvi kompetenciájának hiányolt listáját az alábbi 9. ábra tartalmazza.

9. ábra A munkáltatók által a pályakezdőkből leginkább hiányolt nyelvi kompetenciák fontossági sorrendje¹⁷

A potenciális munkáltatók 10 fokozatú Likert-skála segítségével mérték a hiányzó kompetenciákat, ahol a skála szélsőértékei a következő jelentéssel bírtak: 1 – egyáltalán nem hiányzó képesség, 10 – nagyon hiányzó a képesség. A válaszokhoz rendelt számértékek átlagolása után

¹⁷ Forrás: Saját kutatás, 2013

a különböző készségek hiányoznak a leginkább a diplomás pályakezdő fiatalokból a munkaadók szerint:

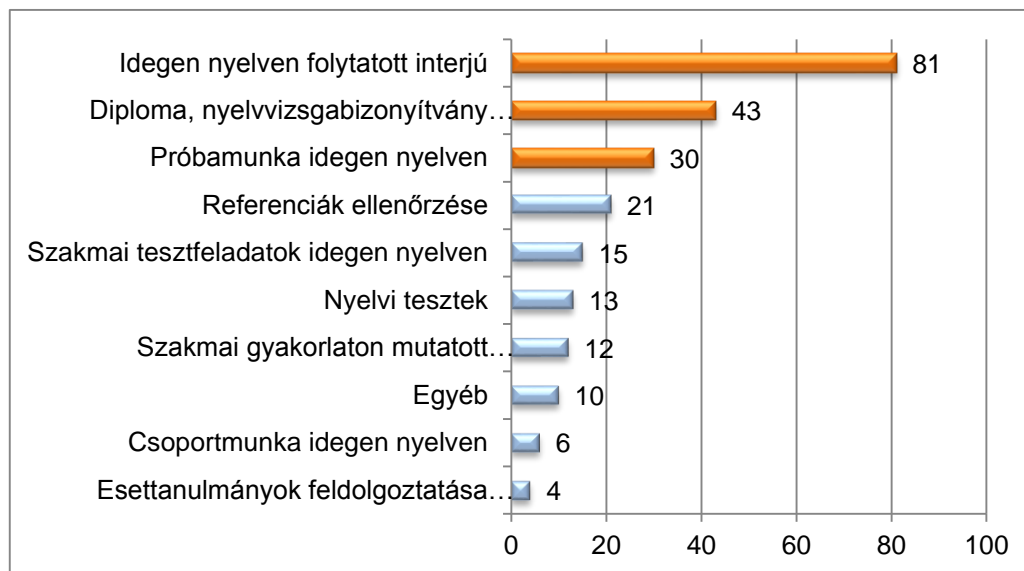
- biztonságos idegen-nyelv használat;
- általános kommunikációs képesség, hallás utáni megértés, szakmai társalgási készség;
- írásbeli képességek (e-mail, üzleti levél megírásának képessége);
- írott szöveg felolvasásának képessége.

Fenti hiányosságok összhangban vannak a fentebb részletezett 8. ábra elemeivel, így a válaszok mindenképpen következetesek. A Szolnoki Főiskola feladata és felelőssége, hogy a képzés során a válaszok alapján bizonyos készségek fejlesztését, melyek a munkaadók számára kevésbé fontosak, háttérbe szorítsa, míg másokat (fontos elvárásokat) előtérbe helyezze. Ennek megvalósítása a sikeres elhelyezkedés záloga lehet a munkaerőpiacon.

Felkészülés a kihívásokra – Felvételi módszerek és képzési igény

Fentebb leírt és részletezett információk tükrében minden felsőoktatási intézménynek, így a Szolnoki Főiskolának is törekednie kell arra, hogy hallgatói képesek legyenek ezen komoly elvárásoknak is megfelelni. Ez egyrészt a felsőoktatási intézmény felelőssége, ugyanakkor nem szabad elfelejteni a hallgató felelősségét sem, azt, hogy már tanulmányai alatt tudatosan készüljön a munkaerő piaci megmérettetésre nem csupán szakmai, hanem idegen nyelvi téren is.

A munkáltatók jellegzetesen néhány módszert alkalmaznak az új munkavállalók nyelvi készségének felmérésére, a legjobb nyelvi képességekkel bíró jelentkezők kiválasztására. A toborzás és kiválasztás során alkalmazott módszerek gyakoriságát és fontosságát az alábbi, 10. ábra szemlélteti.

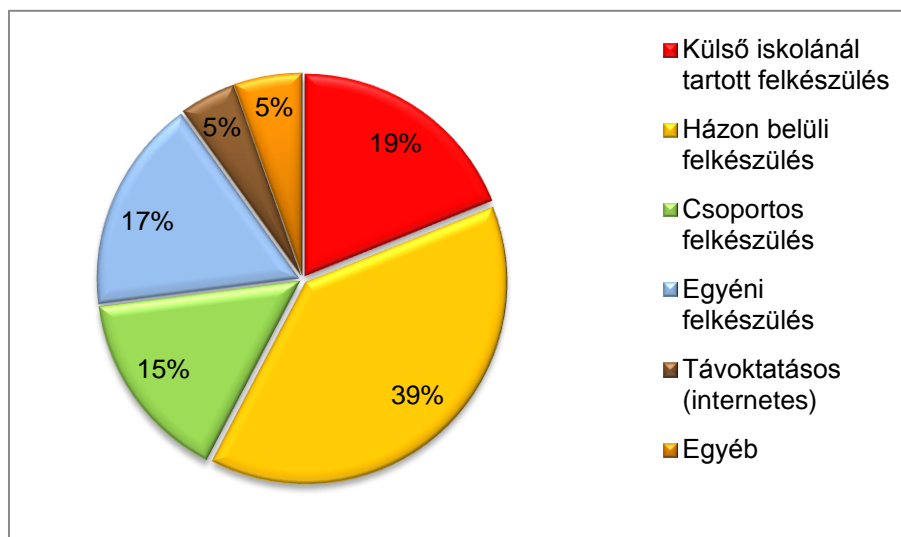

10. ábra A munkáltatók által alkalmazott módszerek az idegen nyelvi készségek felmérésére¹⁸

A módszerek intenzív alkalmazásával, és gyakorlással a készségek elsajátíthatók, rutinná tehetők, az állásinterjú során az új helyzetből adódó szorongás csökkenthető, így a pályakezdő diplomások eredményei javulhatnak. A felvételi eljárás során alkalmazott módszereket az oktatási munka ré-

¹⁸ Forrás: Saját kutatás, 2013

szévé kell tenni, a statikus feladatsorokat (melyek gyakorta csupán a nyelvvizsga valóságtól elrugaskodott igényeit hivatott kielégíteni) egyre inkább kivezette, a mindennapi elvárásoknak megfelelően kell alakítani a nyelvi tudás fejlesztésének céljából. Emellett nem elhanyagolható piacot jelenthet a Szolnoki Főiskolának, az Idegen nyelvi tanszék oktatóinak az a tény, hogy a vállalatok általánosságban elégedetlenek a meglévő és az új belépők nyelvi képességeivel. Piaci lehetőséget és bevételt jelenthet a nyelvi képzés, mint szolgáltatás értékesítése. A vállalat nem feltétlenül a speciális szaknyelvi tudást igénylő nyelvismeretet várja, hanem a meglévő nyelvtudás szinten tartását, melynek során a vállalat új vagy régebbi alkalmazottainak nyelvi készsége javítható, fejleszthető. Ez azonban csupán rész megoldást jelent. Kiaknázatlan lehetőségként gondoljuk, a nyelvi képzés piacosítását. A képzés időpontja, helyszíne, szintje, a csoport nagysága, stb. maximálisan a képzést megrendelő vállalat igényeihez kell, hogy igazodjon. Az is biztos azonban, hogy nem a nyelvtanárnak kell a képzést értékesíteni. Az értékesítés egy olyan szakma, ami csak akkor hoz sikert, ha profi módon végezzük. Az alaptevékenység a nyelvoktatás, az értékesítést olyan csapatra kell bízni, akinek az értékesítés a szakmája és azt főtevékenységként végzi. Mellékesen nem lehet piacot szerezni. Ezen szolgáltatás bevételi forrást jelenthet, mind a Szolnoki Főiskola, mind a képzésben részt vevő oktatók számára. Jelen kutatásunk csupán a lehetőségre hívja fel a figyelmet, annak részleteit, a képzés részleteit, a várhatóan elérhető bevétel nagyságának megállapítása nem alkotta a kutatásunk célkitűzését, de a potenciális lehetőség mindenképpen adotttnak látszik. A munkáltatók a meglévő munkaerő állomány nyelvi készségének emelése céljából számos elvárást fogalmaztak meg a nyelvi képzéssel szemben, melyet az alábbi 11. ábra tartalmazza. A 11. ábra jól szemlélteti azt, hogy a vállalatok számára a vállalat telephelyén belül történő felkészítés a leginkább kívánatos (39%), melyhez a csoportos felkészítés a legvalószínűbb képzési módszer. Gyaníthatóan felsőbb vezetői körökben az egyéni felkészítés is kívánatos képzési forma lehet. Emellett nem elhanyagolható az sem, hogy néhány vállalat számára elfogadható a Szolnoki Főiskolának kényelmesebb megoldás is, mely szerint az alkalmazottak a főiskola képzési telephelyén vesznek részt a nyelvi képzésben.

11. ábra A munkáltatók által elvárt módszerek a nyelvi készségek emelésére¹⁹

¹⁹ Forrás: Saját kutatás, 2013

ÖSSZEFOGLALÁS

Kutatómunkánk során számos következtetést foglalmaztunk meg, melyeket az alábbi pontokban igyekszünk az Olvasó elé tárni:

- a nyelvtanulás és tanítás hagyományos módszerei nem mellőzhetők, a vélemények megosztanak arról, hogy az alkalmazott eszközök közül melyek a hatékonyak. Indokolt az infokommunikációs eszközök erőteljesebb bevonása az órai munkába. A mai fiatalok számára a számítógépen végezhető feladatok könnyebbnek és érdekesebbnek tűnnek, mint a hagyományos papír alapú és magnós feladatok. Azon feladatok, feladatlapok készítésére kell hangsúlyt helyezni, amely számítógépen megoldható, a megoldásokat is megjelenítő stb. Ilyen feladatok készítésébe minden bizonnyal be kell vonni informatikusokat is;
- a főiskola lehetőségei szűkösek, de az aktuális, idegen nyelvű általános és szakmai sajtónak a használata nem mellőzhető az órákon. A hallgató nem kötelezhető az ilyen kiadásokra, nem is biztos, hogy Szolnokon beszerezhetők újságok, de a nyelvi tanszéki egy-egy példány és annak fénymásolása lehet áthidaló megoldás.
- A nyelvi órák többsége tartható olyan tantermekben, amelyekben a net elérhető. Az oktatásban jól hasznosíthatók olyan internetes oldalak, amelyek akár az általános, akár a szakmai nyelvi készségeket fejlesztik;
- a nyelvi kompetenciák fejlesztését szolgálhatják a számítógépet bevonó feladatok. A szóbeli és írásbeli feladatok végzése mellett a számítógépen készítendő és e-mailben beküldendő feladatokkal növelhető a hallgatók érdeklődése a feladatok iránt. Tehát a nyelvoktatásnak erősebben igénybe kellene venni a hallgatók által preferált eszközöket, elsősorban a számítógép és internet adta lehetőségeket a nyelvoktatás szolgálatába kell állítani. Ez hatalmas többletmunka a hagyományos órátartáshoz képest, de eredményesebb lehet;
- a vállalkozások többsége hajlandó anyagiakkal támogatni a dolgozói nyelvtanulását. A főiskola számára ebben rejlő lehetőségeket további kutatásokkal kell megvizsgálni. Rövid és hosszabb időtávú kurzusok tematikáinak kidolgozásával lehet ajánlatokat tenni különböző ágazatokban vagy munkakörökben dolgozók számára;
- elsősorban a KKV-k számára nyújtható szolgáltatás adott szektor számára, amely a cég külpiacra lépésének segítése céljából az adott országról tanulmányokat készít, melyet a nemzetközi irodalom és sajtó felhasználásával készít. Gyakorlatilag un. ország tanulmányok készíthetők a különböző ágazatokban lévő vállalkozások számára azokról az országokról, melynek nyelvét, kultúráját a nyelvtanárok ismerik.